

פרוטוקול מס' 17/ד

מישיבת ועדת הכלכלה

ביום ג' ט"ז אדר א' - תשי"ט - 24.2.59

בשעה 11.15

נוכחים:

- ב. אבניאל - היו"ר
- מ. אולמרט
- ב. אזוביה
- ע. אסא
- ע. איכילוב
- מ. אונא
- א. וילנסקה
- ש. פרלשטיין
- ש. שורש
- ג. שוקן
- ק"ס.

מזמנים:

- מר נוימן
- מר וירשובסקי
- ד"ר ידן
- ד"ר לוינטל
- מר הנגבי

עוזרים:

- מר פלקסר

סדר היום:

חוק המים - הסתייגויות
חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים

היו"ר ב. אבניאל:

אני מתכוון לפתוח את הישיבה.
עומר בדיון חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים.
למעשה, התיקון שהוכנס על ידי החברים אלזיה, שוקן ודרוזנברג, היות וכל
כך חיבה החורגתנו ודנו בדבר הזה, ולמעשה ישנם חילוקי דעות בכל החוק.
אני מציע שלא נישא לניכוח, אלא נקרא את הטעימים.

ט ע י ה 1 (1)

היו"ר ב. אבניאל:

נכור לכם שבטעני, כאשר הבאנו למליאה את חוק
הפיקוח על מצרכים ושירותים המקורי, הכניסה
הוועדה שינוי, המדובר בטעיף הזה הוא רק אם האיש פועל ללא רשיון.
בוועדה עבר התיקון הזה. במליאה, תוסף יל ידי מר שורש וחבריו, והוכנסו
שינויים אחרים. עכשיו הובאה הצעת תיקון, הצעת הקלה מסויימת. אבל למרות
זאת ישנה סת הפיסקה, או כשהורשע בעליו על עבירה לפי חוק זה. בפעם
הקודמת, היה כתוב רק כשאר חודשע. למרות זאת, אנכי מציע למחוק את הפיסקה
הזאת. הנימוק שלי פשוט. אינני חושב שצריך להשתמש בעונשים אדמיניסטרטיביים -
רטיביים. מפני שאם הוא כבר הודשע, מספיק שיקבל את העונש שהשופט
מטיל עליו. מה שהחוק מאפשר לו. אבל יחד עם זאת, אינני מוכן לתת לרשות
המבצעת את האפשרות להעניש אותו נוסף למה שהחוק מצא אותו אשם, בצורה
אדמיניסטרטיבית, לשלול את רשיונו ולסגור את מפעלו.

ש. פרלשטיין:

גם בסוף?

היו"ר ב. אבניאל:

ברור.

החלטה

סעיף 1 פסקה (1) - ג ת ק ג ל

הסתייגות לחברי הכנסת אבניאל ופרלשטיין

סעיף 1 (2)

סעיף 1 (2) - ג ת ק ג ל

סעיף 2

היו"ר ב. אבניאל:

הנוסח הזה קצת שונה ממה שהוועדה במועדו הגישה. אבל הוא זהה עם ההסתייגות האלטרנטיבית שאבניאל ורוזנברג הגישו. נראה לי שאפשר לקבל זאת.

החלטה

סעיף 2 - ג ת ק ג ל

סעיף 3

היו"ר ב. אבניאל:

למעשה, גם הסעיף הזה הוא הקלה לעומת מה שהיה קיים קודם לכן. וההקלה הזאת, שאם עבר זמן סביר המתקבל על הדעת, רשאי האיש שנגדו ניתן הצו האישי, לטעון לביטולו. ואם סרב - ענין הערר מתחיל מחוץ.

ש. פרלשטיין:

אני חושב שזמן של שנה זאת תקופה יותר מדי ארוכה, ואני מציע 6 חודשים. אנו צריכים לתת לאדם את האפשרות אחרי תקופה של חצי שנה, שתהיה לו הזכות להגיש בקשה לשר לבטל את הצו או לשנותו.

ב. אבניאל:

הרעיון היסודי הוא כאן, שצו אישי איננו ניתן לצורך איזה פעולה חד פעמית. צו אישי ניתן לצורך פעולה שדורשת זמן. אם הוא כעבור חצי שנה רשאי, הווה אומר, שאנו מעמידים את המשרד בפני החובה להתדיין בלי הרף.

מר לוינטל:

קשה מאד לתת נוגמה חיה. מיום תחילתו של חוק זה, מספר העררים לא הגיע אפילו ל-5. אפשר למעשה להגיד שבכלל חלף המשטר של צוים אישיים. לדעתי, המקרה של יבוא קומפרטורים מתוצרת חוץ, זאת הדוגמה האקטואלית היחידה הקיימת בשטח זה. המקרה זה היו צריכים להוציא צו אישי על מנת למנוע יבוא סחורה העלולה להתחרות בתעשייה הישראלית.

ש. פרלשטיין:

אני חושב שתקופה של שנה היא בהחלט בלתי מתקבלת על הדעת. אבל זאת לא אומרת שאם מישהו מגיש לשר ערר, השר חייב לקבל את זה. אנו רק אומרים, תהיה אפשרות לאדם, אם המסיבות משתנות, אחרי תקופה המתקבלת על הדעת, לערער בפני השר.

ב. אבניאל:

צו אישי מופנה בכדי לאפשר לתוצרת המקומית להתפתח. אפשר להניח שאדם יצרן מסקיע על יסוד הנחה. תגידו לי שזה לא עושים בצו אישי אלא בצו כללי. אבל כדי להסביר את הרעיון שלי. הוא יצא מתוך הנחה שיש צו אשר מגן עלינו, לא יתחרה אתו, הוא יבנה את הכל רק בשביל חצי שנה? ישנם אינטרסים כלכליים. זה לא אינטרסים של אדמיניסטרציה. ישנם אינטרסים כלכליים שאי אפשר למדוד אותם לפי חצי שנה.

א. פירוט:

האיש יכול לערער על הטלת צו אישי בזמן שטטילים זאת. והוא מערער. עובר זמן, הוא יכול לפנות ויכול להיות שהמסיבות ישתנו, והשד יאשר לו. אבל לא צריכים על ידי חקיקה ליצור מצב שבהייח כל הזמן במצב של ערעורים. ברמה לי, והנסיון מוכיח, שלא שסתמיים בזמן לרעה.

ב. המלצה:

ברמה לי שהוועדה לא תיטיב לעשות אם ניתן את הזמן של שנה. סוף כל סוף זה רק ערר. והערר, החוק קובע במפורש רק אם חלפו הנסיבות. ועדת העררים תבדוק אם חלפו הנסיבות או לא חלפו הנסיבות. אני מציע, לצורך הפשוטה, גבול ביניים. 9 חודשים.

ג. אמירה:

אבל במקום חודשיים, ככתוב בסעיף 3 (ה), - שלושה חודשים.

ה ח ל ט ה

הוחלט לאשר את סעיף 3 (ד) ו-(ה) התיקונים הבאים:
בסעיף (ד), במקום תקופה של שנה - 9 חודשים;
בסעיף (ה), במקום תקופה של חודשיים - 3 חודשים.

ס ע י פ 4

מד המלצה:

אנו על דעת משרד מטהר ותעשייה, רוצים לבקש שני תיקונים נוספים. אחד ודאי יתקבל על דעת הוועדה. אחד הוא שכבי גרייט, אשר בכלל לא יכול לערר כל שאלות. אם תיקון את סעיף 44 ב' המדבר על חוקר ריקטרוקטיבי של צוים אישיים, תוקפו של החוק המוצע הוא מיום תחילתו של החוק המקורי. בסעיף 44 ב' היתה שגיאת הדפוס. שם מדובר שמקומו של צו כללי אשר סעיף קטן ב' חל עליו, קובע הנראות בקשר למצרך מסויים. כלומר, הוצטר למצרך. בא הביטול לפי סעיף 5 א' לחוק הזה. צריך להיות כתוב לפי סעיף 4 א', וזאת שגיאת הדפוס.

ה ח ל ט ה

סעיף - בתוספת התיקון המוצע - מתקבל.

ח ו ק ה מ י מ

ט. מלמטה:

החוק הסדנה לפניכם, הוא תוצאה של עבודה של מספר חודשים רב. בקיצור במרוץ ברצוני לסכם את מהות חילוקי הדעות. לא אכנס לפירוט של סעיף וסעיף. אני רוצה לציין מספר בעיות אשר לא הצלחנו לגבש בהן את דעות חברי הוועדה. ראשית, בענין הבעלות על מקורות המים.

למרות שכולנו הטכנור שהמדינה תשלוט על מקורות המים, ישנם הבדלים. חלק מאתנו חושב, שאם שליטת המדינה על מקורות המים נשארה - וזה התבטא גם במספר סעיפים - בו בזמן שרוב הוועדה טען שבעלות על מקור המים אם הוא נמצא בשטח של בעל הבאר, זה לא מקנה לו זכויות, המיעוט חשב, שיש לבעל הבאר זכות קדימה למים העוברים בשטח. לכן, בשטח זה קיימים חילוקי דעות עקרוניים וזה בא לידי ביטוי בהסתייגויות.

דבר שני, שלא יכולנו להתאחד מבינו, והוא לא בא לידי ביטוי בכלל בחוק, זה ענין זכויות הצרכן על המים. כאן אני צריך להטביח. מר איכילוב הסתייג והביא גירסה משלו שמתדלת לצורך את זכויות הצרכן למים. רוב הוועדה קיבל למעשה נוסח, אשר מצלם את המצב השורר היום במים. זאת אומרת, בלי להכנס לדיון למי מגיע מים, בלי להכנס לניסוח, כאן היה הדבר החשוב ביותר שנשאר סגור. היתה דעה שחלוקת המים ניתנה למים שונים, ניתנה למסקים שונים. אם מדברים על זכויות המים, צריכים לנתח את מצב המים.

יתכן שצריך יהיה לקחת כמויות מים גדולות ממסק אחד ולמסור אותן למשק שני, ודבר זה כל כך מסובך וקשה, שהיה נראה לו היינו יכולים להכניס חוק חדש בשם פינקס המים. בכל אופן, ראינו לטוב לא להכנס לעומק הבעיה של חלוקת מים צודקת יותר, שהיא שבחלט לא צודקת כיום. כך חשבו כלל החברים. אבל צילמו את המצב, פרט לסעיף אחד קטן שיכול לגרום למספר מצומצם של בעלי זכויות מים כיום, בהתאם לחוק החירום, למצב קשה. וזה העניין של מתן זכות להשתמש במים. יתכן שהצרכנים האלה עלולים כבר השנה לעמוד בפני מצב שיצטרכו לערער בפני בתי דין לערעורים, כי הספק יפסיק לספק להם את המים, והשר יכול במקרים מסויימים לאשר את פעולתו של הספק. חוץ ממקרה בודד זה, שאר המצב נשאר ללא שינוי. כולם משתמשים בכמויות המים, ואצל הצרכנים ירשמו את זכויות המים לפי המצב העכשווי. בכל אופן, זה לא סיפק חלק מחברי הוועדה שהגישו גירסה אחרת, שטנסה להסדיר את זכויות המים בצורה יסודית. לדעתי זה לא סידור בצורה יסודית אלא הגנה על האינטרסים של צרכנים מסויימים. אבל כנראה שחברי הכנסת חושבים שזאת הגנת אינטרסים כללית. רוב הוועדה העדיף לעזוב את העניין האמור לפתרון לכנסת הרביעית שתטפל בפינקס המים. המים זו בעיה מכרעת מאד של עתיד משק המים ושל החקלאות בארץ.

היתה עוד נקודה מרכזית אחת. אני חוזר ואומר. חילוקי הדעות הללו מפורזים על פני מאה סעיפים. אבל הנושא הוא דבר מרכזי. קיימת גם בעיה אחרת, האם להשתמש בחוק הזה כמכשיר לתכנון החקלאות או לא. הגירסה המקורית של משרד החקלאות, נתנה אפשרות להשתמש בחוק המים לשם תכנון דברים שונים במשק החקלאי. תוך כדי הדיון, רוב חברי הוועדה דחה גירסה זו, ומחק בכל הסעיפים את מתן האפשרות להשתמש בחוק זה לשם תכנון. משרד החקלאות השלים כנראה עם גזירה זו. אבל משהו מחברי הוועדה הסתייג מזה. וזה שוב פעם מתבטא בהרבה סעיפים. אני חושב שהמציאות שלנו, של החודשים נובמבר ודצמבר, הצדיקה את אלה שרצו להסתייג, כי משרד החקלאות חסר את החוק. אפילו לו היה החוק בידו לא היו לא סעיפים שהרשו לו לנוסח את השימוש במים.

סעיף מרכזי אחר, אשר בא לידי ביטוי בכל סעיפי החוק, עניין הגנת זכויות הצרכן. לא היו לנו חילוקי דעות רציניים, אבל בסופו של דבר, יש מספר רב של הסתייגויות דווקא בשטח הזה. והנה, חברת הכנסת וילנסקה אשר הגישה את הסתייגויותיה, אצלה רוב הסעיפים מתבטאים בזה, שישנה החרפה מסויימת ברצון להגן על זכויות האזרח הנפגע, כלפי הרשות המבצעת. במקרים מסויימים היו גם חברים שלא הסתפקו בהחלטת הרוב, למרות שוב הוועדה שינה הרבה מאד בכיוון הגברת אפשרויות האזרח להתגונן בפני הרשות המבצעת. כל הסעיפים המקוריים של משרד החקלאות, שובו בכיוון זה, ובכל זאת זה לא סיפק את כל חברי הכנסת אשר הגישו הסתייגויותיהם.

כדי להדגים באיזו מידה אנו מייחסים חשיבות רבה לסעיף הזה, - בתי הדין לערעור. שינינו את שמם, וקראנו להם - בית דין. ויש להם זכויות רחבות מאד.

בנושא אחד נוסף לא הגענו לכלל הסכם, וזה בעניין הסמכויות של המוסדות אשר עומדים לבצע או לצרפם אחרי קבלת חוק מועצת המים. לא הצלחנו לאחד את כל הדעות בעניין זה. כי היו כאלה מחברי הוועדה אשר רצו יותר ויותר להגביר את החשיבות של המוסדות הנבחרים הללו. המליאה תצטרך להכריע בכיוון זה.

הסעיף האחרון, שהוא גם כן חשוב מאד, הוא מעורר חילוקי דעות בין החקלאים, וזה עניין של קרן האיזון. לא יכולנו לבוא לידי סיכום, למרות שלמעשה היתה חלוקת הקולות כמעט שווה, היו חברים בוועדת המשנה, אשר חשבו שמוטב היה למחוק את כל הפרק הזה, והיו חברים בוועדה שחשבו בכל אופן להעביר את זה בהסתייגויות שונות, והיו חברים שראו את קרן האיזון כהכרחית. בכל אופן, רוב הוועדה השתדל לאגד משהו שיכול להיות יסוד לעניין של קרן האיזון.

דבר נוסף, ואני מדבר רק בשמי. למרות שהשתתפתי והבאתי הסתייגויות, עדיין לבי לא שלם עם הרוב, המיעוט, וההסתייגויות שלי עצמי. אם הרוב ימצא משהו יותר טוב ממה שאנו עשינו בעניין קרן האיזון, יתכן שגם אני אוריד את ההסתייגויות שלי. זה אחד מהדברים שנשאר תלוי באוויר, מפני שבשאר הדברים, הדברים היו ברורים. אני לא חושב שיש טעם לנסק את ההסתייגויות, כי כל כך הרבה דובר על זה בוועדה. אני מציע לגשת להסתייגויות.

הינו"ר ב. אבניאל:

אני מודה לחברי הוועדה על עבודתם הטובה
והברוכה.

סדר הדיון יהיה כזה. נשמע אחד אשר יביע את
דעת הרוב, ואחד - את דעת המיעוט, ואחר כך נצביע. אנו רוצים לסיים את
החוק בעוד מועד. החוק הזה חשוב מאד גם לאלה השוללים וגם לאלה המחייבים
אותו.

ס י י 1

ע. איכילוב:

בניסוח זה ה עקמתי בעיה חמורה. למעשה באתי
החוק, בטעמים שונים, המונח הזה של זכות המים
מאד מוגדר, אפילו בפנקס המים, בקשר עם נדרמות, בקשר עם קיצוב, בקשר עם
שימוש, בקשר להעבדה ממקום למקום. כך שלו טעיף 1 לא היה קיים, לא היה נוצר
חלל ריק. אני לא יכולתי להשלים שההגדרה הדקלרטיבית שבראשית החוק, הקבע
דברים שאולי הם אפילו לא בהתאם למה שהחוק בפרטיו קובע. את זה רציתי
למנוע, ואביא דוגמה אחת. בניח שאצל מישהו יש באר מים בצד שלו, במשך
שלו. אני לא בא להגיד אם הבאר הזאת והמים האלה של המדינה. אני לא רוצה
לכתוב כבר בסעיף הראשון של החוק, שהבאר הזאת של האיש אשר היא באדמתו, היא
לא שלו. סיפרתי בוועדה שקרה לי לשבת עם הטמשלה, ויש לי פסק דין בית
השופט עשה הכמת שלמה. הוא גם כן עקף את הפסקנות בנושא הזה, וקבע, שהמים
למטה ולמעלה שייכים למדינה, אבל הזכות שלי שמורה לי לעולם להשתמש במים.
אינני רוצה שפה תהיה הקדמה כזאת שתעמוד צמת ירה למה שפסק השופט במקרה זה.
אני חושב על אלפים אחרים עכשיו ולא על עצמי.

מה אומר הנוסח של מר אולמרט ושלי: "שכל מקורות
המים בין שהם בבעלות הפרט ובין שהם בבעלות המדינה, בשליטתה או בפיקוחה,
מיועדים לצרכי התושבים ופיתוחה של הארץ". עקמתי את ההגדרה המשפטית של זכות
הפרט ולא פסקתי בה. אני חושב שצורת הניסוח של רוב הוועדה, מסובכת ואין
צורך בה. ולפיכך, אני מבקש מהוועדה לקבל את ההסתייגות של מר אולמרט
ושלי, ולהבין, שאין בה שום דבר פוגע, והיא מסטרות המים הגדולות או
וקטנות.

ש. שורש:

בכדי להסדיר את בעיית המים במדינה, כדי להציע
את החוק הזה, יש צורך של התערבות, ובהמשך הדיון
על החוק וההסתייגויות, נבחר לכל חברי הוועדה. מה ההצעה שלנו אומרת:
יש לאדם באר, הבאר שלו, אולם המים שהם במעמקי האדמה, הם של הציבור. אבל
הבעיה איננה מצטמצמת רק לגבי הבאר. יכולים לבוא עשרים או מאה חקלאים
ולהגיד: הירקון שלנו, היות ויש לנו זכות מיוחדת. לא הכנרת ולא הירקון ולא
איזה שהוא מקור אחר, הם שלו. בהמשך החוק בראה שמסדירים את זכויות המים.
אולם מבחינה דקלרטיבית של הסעיף הראשון, לגבי המים, יש שלילת זכויותיו
של היחיד. אומרים שהמים הם קניינה של המדינה. הבאר שלו, המשאבה שלו
אבל לא המים.

חבר הכנסת איכילוב אמר, שהוא מנסה לעקוף איזה
מוקד. אני אומר שאין פה שום מוקד. יש פה דבר ברור עד למאד, שבשגיל
להסדיר את ענין המים, צריכים שהם יהיו בבעלות הציבור. והמדינה מסדירה
את הדבר הזה, כפי שזה באמר. בראה לנו שזה הסעיף הראשון המבטא את רוח
החוק. החוק בא להסדיר את בעיית המים מבחינה תחיקתית.

ע. איכילוב:

האם אתה מתעלם מהעובדה שאני לא קבעתי מה זאת
בעלות פרט?

ש. שורש:

אנו רצינו להדגיש שהמים הם קניינו של הציבור
ולא קניינו של הפרט.

א. וילנסקה:

בסעיף הראשון ישנו המושג של בעלות, אם כי הוא
לא מנוסח בצורה של בעלות. אבל פה מיוזבר על
בעלות על מקורות המים, והוא מנוסח "קניין הציבור". אחר כך באמר, בבעלותה
של המדינה. אני סבורה שהשאלה של הבעלות היא חשובה לשימוש, למטרות השימוש,
למחיר של המים. קניין הציבור איננו זהה עם קניין המדינה. יכולה להיות
חברה ציבורית אשר בה ישנם גורמים המעוניינים בהעלאת מחיר המים. אינני
שוללת את האופי הציבורי של חברה מסוימת, אבל הנסיון מוכיח שכאשר מקורות

המים נמצאים בבעלות של חברה ציבורית, מישהו יכול להביא להפסקת המים או להעלאה בלתי מוצדקת של מחיר המים, או חישוב הרווחים של החברה. על כן אנו מציעים לקבוע את שאלת הבעלות לקניין המדינה.

א. חלמי: ישנה פה טעות. ציבור זה יותר מאשר מדינה, וודאי שיותר מאשר חברה ציבורית. אבל משום מה באופן בלתי מתאים לרוח החוק וגם לאופי החוק, הגדרת את קניין הציבור כקניין חברה ציבורית. הכוונה הפוכה. הדבר אומר שהמדינה רשאית למכור, רשאית לחלק, בשעה שכאשר המדובר מבחינה ציבורית, אין המדינה רשאית למכור את הדבר. קניין הציבור, אפילו במושגים לניניסטיים, ישאר הציבור הבעלים על האוצרות. לזה הכוונה. אני חושב שזה בדיוק בוגד למה שאת חושבת.

היו"ר ב. אבניאל: בפרט שכתוב אחר כך בשליטתה של המדינה. כיצד נכנסת בתמונה חברת "סקורות"?

מר וירשובסקי: חברת "סקורות" אינה שייכת הנה. מקורות המים אינם נמכרים לשום פרט ולשום חברה מטעם המדינה, ליותר מאשר אחזקה. אם מדובר כאן על קניין הציבור ובשליטתה של המדינה, זה משהו שאיננו ניתן לשינוי באופן יסודי.

ה צ ב ע ה

הסתייגות חברי הכנסת אולמרט ואיפילוב - לא נתקבלה.
הסתייגות חברת הכנסת א. וילנסקה - לא נתקבלה.

הצעת הנוסח - כפי שנתקבלה על ידי הוועדה - נתקבלה

הסתייגות לחברי הכנסת אולמרט ואיפילוב
הסתייגות לחברת הכנסת א. וילנסקה
הסתייגות אלטרנטיבית לחבר הכנסת איפילוב
(הצטרף להסתייגות של חברת הכנסת וילנסקה)

ס ע י ף 2

מ. אונג: מבחינה פורמלית זאת הסתייגותו של חבר הכנסת ורהפטיג. בסעיף הראשון ישנם שני דברים שהם חשובים. הסעיף הראשון יוצא מתוך הפרינציפ שהמים אין להם בעלים, הם בבחינת הפקר, והבעלות נדכשת ברגע שמתמשים בהם. חבר הכנסת ורהפטיג הסביר את העניין בקריאה הראשונה בכנסת, ואמר, שבצורה כזאת שאנו קובעים בעלות, אנו על ידי כך עלולים להפוך את המשתמשים בו, אפילו בדרכים שונות, לעבריינים ואין כל צורך בזה. ועל כן הוא מציע ללכת בדרך זו הפקר.

דבר שני שברצונו לקבוע, שמים שהם מי ניקוז או מי שופכין, מים שנמצאים בשטח פרטי, שהם שייכים לאותו הסעיף, רק מים שיש להם עניין של ציבור יותר גדול ולא של יחיד, שעליהם חלים העניינים של החוק הזה, ביחס לבעלות.

הסעיף השני, בניגוד לכלליות של ההוראה שישנה בוועדה, וגם סעיף 3, משנה את הסעיף השלישי בחוק הזה. זאת אומרת, שהוא באופן מפורש אומר שהבעלות שאמנם קיימת, היא נתונה להוראות של החוק. בדבר הזה כמובן אין צורך כשאנו יוצאים מהנחות שאנו בוועדה קבענו אותם. כאשר המים שייכים לציבור, למדינה, אין כבר מקום להוראה זו, אלא, כשאני קובע שהמים הם בבחינת הפקר, אני צריך לקבוע את ההגבלה הזאת שמקשרת את הימוש בכל צורותיו להוראות החוק.

ע. איכילוב: אני תומך בהסתייגות של חבר הכנסת ורהפטיג. אני מסתפק בהסבר שחבר הכנסת אונג הסביר.

ש. שורש: החוק הזה הוא התחלה בחקיקה של חוק המים. לאחר חוק זה יבוא ודאי חוק שני. בהמשך החוק הזה טיפלנו בחוק פנקס המים. חוק פנקס המים מצלם איזה מצב מסויים. הוא עוד איננו מסדיר, בסופו של דבר, את בעיית המים. אני מתאר לי שלעתיד יחוקק חוק

אחר, ויש חוק של קרקעות ושל בעלות וחכירה של קרקעות. כך יתכן שמדינת גב
בענין המים. ישנם קלאים אשר המים עבורם לא פחות חשובים מאשר הקרקע. וזו
גם התוצאה שיש כל כך מעט מים, ולא יכולים אפילו בצורה דקלורטיבית לקבל מיזה
שהיא השקפה שהמים הם הפקר. בעתיד, כאשר תוסדר בעית המים, יוסדר גם הענין
של כל טיפה וטיפה של המים, איך להשתמש בהם, ובבעלות של מי הם צריכים להיות.
לכן אני רואה את ההסתייגות של חבר-הכנסת ורהפטיג לא במקומה

ה צ ב ה

הסתייגות חבר הכנסת ורהפטיג - לא נתקבלה

הנוסח המוצע על ידי הוועדה - נ ת ק ב ל

הסתייגות לחברי הכנסת איכילוב ורהפטיג

ס ע י פ 3

נ ת ק ב ל

ס ע י פ 4

מ. אולמרט:

אני מסתייג כאן מהנוסחה המקורית כי אני
משתדל להיות עקבי ולהגן על זכויות הפרט על
מקורות המים שהם שלו. גם כאן אני אומר שאם נמצאים מים על קרקע שלו,
יש לו זכויות. ההבדל היסודי ביני ובין מר איכילוב, וביני ובין חברת
הכנסת וילגנסקה, אני חושב שזה סותר את החוק במהותו. אני אומר שיש לו זכות
למים, אבל זכות זאת צריכה להיות כפופה לחוק. בכל החוק הוא מסדיר את הדבר.
יש ענין המלחה, נורמות, קיצוב. בא חבר הכנסת איכילוב ואומר: זה מקרה
שיכולה להיות כמות בלתי ניכרת של מים. אבל מים באיזור קיצוב, יש כמות די
סיכרת של מים העוברים בבעלות האדם. במידה ולא שוללים את החוק הזה מהמסעי
הראשון, לא יכולים ללכת בדרך הזאת. זה רק מקרה ששיחק המזל לאדם, ומקרה
המים שלו נשאר לו מסיבות שונות שהוא איבדו מתחשב בשום דבר. יש לו זכות
מקומית, אבל אין היא נשארת לו, במקרים מסויימים.

ע. איכילוב:

ההסתייגות שלי היא למחוק את הסעיף. במידה ולא
תתקבל, אני מציע לנסח אותו אחרת. במידה וסעיף
4 ישאר כפי שהוא, זה דבר חמור מאד. אילו הסעיף הראשון, הדקלורטיבי לא היה
מתקבל והיתה מתקבלת ההסתייגות של חבר הכנסת אולמרט ושלי, היה מקום לסעיף
זה. אבל לאחר שנתקבלה החלטת הרוב, סעיף 4 חמור מאד. לאחר שכבר קבעת
שהכל של המדינה, של הציבור, איך אתה בא בסעיף 4 ואומר: זכותו של אדם
בקרע אינה לקנה לו זכות במקרה מים הנמצאים. העובד באותה קרקע או בבעלות
לאיזה צורך? אני בא כאן להיות רע ללא צורך. קבעת כבר שהכל שייך למדינה,
ואני אומר, אני לא מסתפק בזה. אני בא ואומר שהכל שייך למדינה ולציבור,
אבל הוא לא שייך לך. יש פה רוע לב ללא כל צורך. ואין זה חוזר בשום סעיף
מהסעיפים הכתובים בחוק. המשפט הזה לא דרוש. לכן באה ההסתייגות שלי
למחוק את הסעיף. במידה ולא - הסתייגות אלטרנטיבית.

מה אומרת ההסתייגות שלי? שאם ישנה באר מים בארסה
שלי הנותנת אלף קוב. הקרקעות שלי דורשות 50 קוב, יש לי רשות להשתמש בטביל
הקרקעות שלי ב-50 קוב אלה, ואותם אין אפשרות לקחת ממני. אחר כך אני בא ואומר
ובכנסת, במליאה, בוועדה ובוועדת המשנה אמרתי, שאני לא מבדיל בין מי שיושב
בדן ליד מקורות הירדן, או בדגניה או יושב ליד הירקון. אני אומר: אם לקבוע
דן יש אלף דונם השקאה, מגיע לו כדי השקאת אלף הדונמים האלה. שאר המים - לא.
באה השאלה שעוררת, ומה יהיה במידה ויצטרכו לחלק מים לכל המדינה? וישנו
קיצוב וישנו נורמות? ישנם סעיפים בחוק בענין הזה המדברים באופן ברור, מה
יהיה הדין. וישנו הסתייגויות שלי המדברות על אופן לקיחת המים מאחד או מהשני
במקרה שיש צורך לעשות איזורים של קיצוב. יש סעיפים ביחס להמלחה, ישנם סעיפים
היחס לדלדול. זה לא בא במקום הסעיפים האלה. זה אומר, שאם אין בעיות של

קיצוב, בעיות של נורמות, בעיות של המלחה ודלדול, אז אם באדמה שלי יש מים שאני יכול להשקות בהם את העשרים דונם שלי, הם שלי.

פמרת לחבר-הכנסת אולמרט. לדעתו החוק צריך לאפשר תכנון. אם לקיבוץ דן יש בריכות דגים במים מתוקים, הוא חושב שזה אסון והוא לא רוצה לתת את הזכות הזאת לקיבוץ דן. מה אני אומר? אם אני רוצה לעשות בריכות דגים במים מתוקים או רק במים מלוחים, אני חוק מיוחד לכנסת. אם הכנסת מסכים - תסכים. אני עכשיו אינני ניגש לבעיות תכנון.

אין בכלל צורך בסעיף 4, ואין גם צורך בניסוח שלי. חבר הכנסת אולמרט. זה ברור שהכל נתון להוראות חוק זה.

א. וילנסקה:

הסעיף הזה מדבר על שתי זכויות. זכות האדם על הקרקע איננה מקנה לו את הזכות על מקור המים. הניסוח הזה מעורר חששות ומכנות מסוימות. מכיוון שאם אומר שהזכות על הקרקע איננה מקנה לו זכות על מקור המים, מתעוררת שאלה, מה אם השימוש במים? השימוש במים וזכות על מקור המים אינם זהים. הבעלות על מקורות המים - לפי דעתי - צריכה להיות למדינה. אבל פה יש רק צד אחד של השאלה ואפשר להשתמש בסעיף הזה, אם הוא ישאר בצורה זאת, לרעה, ולשלול את זכות השימוש של החקלאי במים יותר ויותר, בהסתמך על הסעיף הזה. על כן אני מבקשת להוסיף לזה שאדם שיש לו קרקע יהיה זכאי להשתמש במים. יכול להיות מצב שלא תהיה לחקלאי הזכות להשתמש במים באופן יומי. למען מנוע דברים בלתי רצויים ולגרום עוול לחקלאים, אני מציעה להוסיף את זכות השימוש במים.

ג. שוקן:

אולי ד"ר ידין יכול להסביר לנו למה הסעיף הזה נחוק אחרי סעיף 3? ודאי אפשר היה להסתפק לו בסעיף 3 היינו מוסיפים, שזכות מקור המים הנמצא או עובר בקרקע של אדם מסוים, גם היא נתונה להוראות חוק זה, כלומר, לוותר על ההתחלה הזאת.

א. תלמי:

מוכרחים תמיד לחזור לנקודת המוצא של החוק. ונקודת המוצא של החוק הן אלה: (א) מניחים שיש לנו מים. (ב) העובדה שיש לנו אחוז גדול של קרקע ששם בכלל אין מים. (ג) שאנו ארץ של עליה ומוכרחים לאפשר לה את הייצור המקומי הקשור במים ובקרקע, אם אמנם רוצים אנו בחיים. זו היא נקודת ראות קשה מאד. המוצא מזה, שהמים יהיו קניין הציבור ולא מי שהגיע ראשון, תהיה זכותו גדולה מזה שהגיע אחרון. יש גם רצון לשוויון. ואם פרט צריך 50 קוב מים כדי להשקות את קרקעותיו, ודאי שהוא יקבלם.

הייתי אומרת. אמרנו מה שאמרנו בסעיף 1, הוצבע, וקיבלנו את זה. זה תרגום בלשון הזכויות לגבי הפרט. מכיוון שמכל הצדדים ישנן חששות שמתעוררים לגבי הסעיף הזה, ואני מבינה לחששות הללו, אני שואלת. שמא אפשר את הסעיפים 6, 7 ו-8, אשר מדברים על פנקס המים ועל תחולת המדיניות ועל מהותה, להקדים אותם, ואז ידע האיש כי זה לא זכות למים. פנקס המים מצלם את המצב האקטואלי ואין באים להתנכל לו. לא משנים מהתוכן ומבחינה פסיכולוגית זה גם לא מעורר את החששות.

ג. שוקן:

גם זכותו של אדם שבקרקע שלו עוברים מים, נתונה להוראות חוק זה.

ד"ר ידין:

צריך להיות ידוע במפורש שאצם העובדה שאדם יושב במקום מסויים ושם יש מקור מים, לא מקנה לו זכות למקור המים. ולא משנה אם יש לו 50 או 2,000 קוב מים. אבל גם לשכן שלו, אשר מקור המים לא עובר בקרקעותיו, יש זכות באותה המידה. לכן, אנו לא מציעים לשלב את זה בסעיף 3.

מה שאנחנו כן מוכנים לעשות, לקבל את סעיף 4 כמו שהו, אבל להעביר אותו שנים שלושה סעיפים קדימה.

מר נוימן:

אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה, שהחוק המנדטורי קשר את המים לקרקע. אנו באים לשנות זאת, ומפרידים בין שני הדברים, ומפזרים את המים על פני כל הארץ.

בקשר להסתניגות של חבר הכנסת אולמרט. יש מים מתוקים, לקיבוץ מסויים, אנו אומרים לו: אתה לא תמיד תקבל את המים המזוהים ביותר. תקבל את אותה כמות מים הנדרשים לאותה מטרה, ולאן זרוקת ממקור זה. גיקח את המים בטובים מאד, נערבב אותם במים פחות מתוקים, ותקבל את אותה הכמות. איך לנו ברירה גם את האופרציה הזאת לעשות. עם זה שאחת ברתן לו את הזכות למים, אתה לא יכול לתת לו זכות למכור את המים האלה ולא אחרים.

ש. שורש:

אני חושב שסעיף זה מסמל את תוכניות פיתוח מקורות המים. עצם הדבר הזה שמים אינם קשורים עם קרקע זה דבר גדול. לדעתי, למי שיש הרבה קרקע צריכים למעט במים, כי קרקע היא כמו מים. אני מקבל את ההצעה של חברת-הכנסת תלמי להעביר את הסעיף הזה למקום אחר. ראשית כל יש לדבר על הזכויות. אבל לכל העניינים להסדר השימוש במים או להגנת בעל הקרקע, רובו של החוק מוקדש לדבר הזה. ישנם עשרות סעיפים המסדירים את הדבר הזה.

מר סטייט:

אני רואה בסעיף הזה ערפול שהוא ברור בתחילתו. המקור של הסכנה לאחר קבלת החוק הזה, זכויות שכבר ניתנו לבעלים עד כה, הם עלולים לאבדם. אני יכול גם להביא דוגמאות איך תושב או בעל קרקע מסויים יכול לא להינות מן המים העוברים בגבולו, או מתוך מקורות הנמצאים בתחום קרקעותיו. ואביא דוגמה אחת. קיים כפר אשר שמו מרר, ובכפר הזה יש מקור מים. הקיבוץ הסמוך לכפר הזה נהנה מכל המים, ולתושבי כפר מרר אין כדי צורכם. המים האלה מנוצלים על ידי הקיבוץ לצורכי השקאה. הקיבוץ הקיים גם בריכות דגים מתוך מים אלה, בשעה שלתושביה של כפר מרר כמות המים אינה מספקת אפילו כמי שתיה. על כן אבי רוצה שהחוק יקבע זכותם של בעלי הקרקע אשר בה או בקרבתה נמצא מקור המים, במידה ויכולו להפיק ממנה מים, צריכים הם להינות ממנה במידה מינימלית.

מר שורש טען שיש להפריד בין הבעלות על הקרקע לבין הבעלות על המים. למעשה הבעלות על הקרקע, במידה שבעל הקרקע חייב להיות גם בעל המים, את שבים אלה אי אפשר לנתק.

הינד"ר ב. אבניאל:

למעשה נהגתי אחרת ממה שנהגנו. במידה ומר סטייט נראה לך מה שאמרת, או שתמצא לך פה הסתייגות סתמאית או תגיש הסתייגות ברורה זאת.

ה צ ב ע ה

- הצעת ח"כ איכילוב למחוק את הסעיף - לא בתקבלה
- הצעתו האלטרנטיבית של ח"כ איכילוב - לא בתקבלה
- הצעת ח"כ וילנסקה - לא בתקבלה
- הסתייגות ח"כ אולמרט - בתקבלה

הסתייגות ח"כ אולמרט לסעיף 4, האומרת: זכותו של אדם בקרקע מקנה לו זכות למקור המים הנמצא או עובר בה אולם זכות זו בתונה להוראות חוק זה - בתקבלה

- הסתייגות למחוק את הסעיף לח"כ איכילוב.
- הסתייגות אלטרנטיבית לח"כ איכילוב.
- הסתייגות לחברת הכנסת א. וילנסקה.
- הסתייגות לחברי הכנסת תלמי ושורש.
- הסתייגות לשר החקלאות.

מ. אונג:

הצעה. אדם רשאי לקבל מים ולהשתמש בהם, בין אם מקור המים נמצא עובר באותה קרקע, בין אם לאו. זכות זאת בתונה לפי הוראות חוק זה.

ה צ ב ע ה

- הצעתו של חבר-הכנסת אונג - לא בתקבלה.
- הסתייגות לחבר-הכנסת אונג.

א. תלמי: דבר זה...
סעיף 4 סותר את מה שהחלטנו בסעיף 1.
בסעיף 1 אמרנו שאין קניין הפרט, ואילו בסעיף 4 מדברים על זה שיש קניין הפרט.

היו"ר ב. אבניאל: (א) זה איננו סותר.
(ב) גם אילו היה זה סותר, לא הייתי מעמיד את זה עכשיו הלצבעה שניה. גם המומחים אומרים לי שזה אינו סותר.

ס ע י ף 5

ע. איכילוב: רבותי. לא צריך להיות כתוב בחוק דברים שאין בהם צורך. ההסתייגות שלי לבטל את סעיף 5, ישנם המון סעיפים בדורים ומוגדרים אשר בהם כתוב מה נעשה כאשר המים יומלחו או ידלדלו. ישנם סעיפים אשר בהם כתוב שבא-כוח מנהל המים יכול להכנס ולפעול, אם זה דחוף, בלי לשלוח לו הודעה. האם יש צורך בסעיף הזה? זה עשה לא רציני את החוק. רק הנימוק הזה בדבר הצורה הנאה של החוק, מחייב למחוק את הסעיף הזה.

מ. אולמרט: זה לא צדיוק כך כפי שאתה מסביר. מה שהיה בסעיף הקודם יחול גם על סעיף 5. היות ואם אצל בן אדם יש מים באיזור שכולו הומלח, ורק אצלו לא הומלח מקור המים, אין לו זכות קדימה. זה ויכוח עקרוני בינך לבין רוב הוועדה בסוגייה הזאת.

היו"ר ב. אבניאל: אם בהסתייגות שלך כתוב, בתוונות להוראות חוק זה, ואם בסעיפים הבאים ישנם סעיפים המדברים על כך, לשם מה נחוץ הסעיף הזה?

מ. אולמרט: פה מדובר על העניין של קרקע. אם מקור המים בקרקע שלו. כאן זה עניין אחר לגמרי. בן אדם מקבל מים משני, משכנז. לשניהם היה מזל שהבאר שלהם לא הומלחה. אינני רוצה שהשכן השלישי יסבול מזה, ואני רוצה לחלק את המים.

ה צ ב ע ה

הסתגלותה"כ איכילוב - למחוק את הסעיף - לא נתקבלה.
הסתייגות לח"כ איכילוב.

סעיפים 6, 7

ה ת ק ב ל 1